

منیش - رۆلەي " تاپۆ و بوومەلئیل " *

Tacitum vivt sub pectore vulmus

*

كاتى شابازەيلى * ھەورى سېي
بەسەر شارى گۆلى خوليايى رەنگدا دەفرن
ئەو دەمەي سروەي ژيان
ھەوالى جەژنى سەوزەگيا ديتى
من- " رۆلەي تاپۆ و بوومەلئيل !
رۆلەي دەمە ساتى بارەگاي ئافراندى كازيوە
گەش بە بۆنى خۆشى بەرەبەيانى بۆنخۆش
بېبەش لە تريفەي خۆر
بە نيوان دارى خەم و بژالى خەيالشەپريودا
رادەبريم.

لە * ھورمى بېداريمدا خۆرەتاو بە رۆژھەلاتى ھەراوہوہ
بەسەنگفەرشى بەردەمى بارەگاوہ
چەشنى ئۆقيانووسى لە تريفە ھەلبەزيو
لەرانەوہى شادى و
ھەراوہوريائى خزۆك و
شەنى پاراوى كانياوہيلى خورپين
دەبينم

پاشان خۆرەتاوم لەبەرچاوە كە بەرەو بارەگا دادەكشى
لەبەر ھەيوانى بېرمدا ھورميك لەو دەشتە رادەخا
كە لەسەرەوژيىرى سالان راي كردوہوہ.

.....

گەرەكمە شيعريك بەۆنمەوہ لە بەرد
يەكيش لە مروارى كەسك.
ئاوازيكى خنكاو لە گریندا نەگەرەكمە
كە بۆ پار و پېزارى گيانم بچپى و
بۆنى بە شوومى مردوہوہ گياو
داستانى سەردەمەيلى بى بەقا

که به لکی داری ژيانه وه رهق هه لاتوون.

گه ره کمه بهۆنمه وه هه لبه ستی له بهرد
چونکه تراوی زیوینی شیعر
هه رگیز بی زهنگینی ئەندیشه نابی.
ئو کاتهی له گه ل تۆوی زه مان دهر ووام
به وه لگی قورقوشمرهنگه وه له تریفه ی مانگ
هیژی جادووگه ر خۆره تاو بوو و
چه کی به ربه یان به داوینگه لی که وه بیه وه دهره وشا

ساتوسه ودای هه ست و شه ره نیزه ی چه ز بوو
له م شه قامه ریبه ی شه و ئەنگاوتووه
له و کاته دا که باویشکی بیابان کاروانه یلی هه لده لووشی و
ده شته کیی میزان له هه ره به بوونی زیخاندا ون ده بوون و
له ره ی هه ناسه ی رۆژاوا
چه شنی گه رمای دۆژه داده مرکا:

فریشته یه ک به کراسیکی ده گمه نه وه دهرکه وت
شه پیورگه لی بریسکه ی نه مریی قاویان کردم
تا ره وشتی خۆم دامه زرینم و
ودمی زه وی به ره وه هه لچوونی روح رایدام.
بانگی درۆزنه ستیرۆکان نه بوو به بانی منه وه
به تال و تیکه ل پیکه ل چه شنی وتووژی مارگیسکان*
بی بهر و خه مبار وه کو داکه وته ره به نان

ئهری، ئه وه سووکه له بزوتنیک بوو
له ده شته گه لی به رین.

ئهم له شه به تاووتویییه شم
له وه دهمه ساتانه وه
له بهر رووناکایی پچکۆله چرای گول و گیا
به دوای جوانی هه بووندا ده گه ری
ویلی میگه له زاوه
هه لوه دای فریشته گه لی خۆشخه بهر و

که فگولیی یاخی له مهرجانی دورگه گه له.

به دواى ئاشنایه کی بی ئازار و
کۆشکی له عاج و یاقیق *
له و کاته دا که عه نبهردانی خه یال به عودیکی بۆنخۆشه وه دایبسی و
چیژی شادی هه موو له شم له ئامیز ده گری
هه زاران بالنده ی رهنگاوره نگ
به ده و روبه ری لی ره واری هه ستم دا ده فپن و
مرۆفگه لی له خویتی من و باوو باپییری من
وه کو مه زنه نه هه نگان
بۆ * سو بایی له گه ردووناندا ئاماده ن.

باده وانگه لمان به ره و مالی خوا هه لدا وه
به ره و نه واری وه ک زومورودی ئاسمان
تا به رزایی هورمینی هه ره ه بوون
به برژانگی مه رمه رینی په یکه ره وه و
به دلی وه ک هه وری ئه رخه وانی
گویراگری هه موو ئاهه نگانین

هه ر بژی ئه و فرینه بی ترسه
به ره و سپیتی ئاوینه گه لی ستیرۆکان
وه کو فریشه یه ک له ئه تله سی گولره نگدا
له و به پی روداوگه لی زه وینی شیعر
له و به ری دیواری ره شی تووره یی و ده مارگرژی!

ئێستاش له و تاپۆ و بوومه لیله دا
چاوه روانی ئاوابوونی خۆم
به و بیدارییه ده رده هیته ره وه.
به حه ریری سووک و هاوئا هه نگی سیحری قافییه
خۆشته و بیه که ی * خۆم داده پۆشم
تا وه کو سه رخۆش به سه ر پووله که ی ره نگاوره نگی پاشای ماسییانه وه و
به سه ر گوله سووری پۆلووی سوور دا
هه نگاو نه نی...
هه ر وه ها

له ئەشکەوتی رهوانمدا
گرپی به رهنگی قورقوشم دانهگیرسیتی و
فریو بو برینی دهروونم نهکاته مهلحم و
شه می باروتی ئاگرپژین
له سووچگهلی تاریکدا، ههلهکا.

ریم بده تا له و پهناگه چهرمینهی خۆمدا
به تامی تفتی ئاواتگه له وه و
قاوغی بیدهنگی ئەندیشهی
رازو له سههر خۆله میشی گهرم
به ئامیتهی چی بوون و کاره ساتدا ههلبلیم

ویرژیل شاعیریکی رومییه، دانت له "کومیدیای خاوییدا" به خوای ژیری نیودهبا و کردوویه ته
ریتویتی خۆی.
ئه و تاکه هی ئه وه:
"شاراوه برینیک ههیه له سینه مدام*"
ویرژیل له هۆنراوهی ئانه ئید،

شاباز: مهلیکی تیژیال و راوکه ره، له تیره ی چاوره شان. سی جۆر رهنگی ههیه : سپی ،
رهش ، زهره. ئەم په له وه ره چنگ تیژه به هیزه، سینگ پان، تل دریژو بی گوشت، دهنوک
ئه ستور و قه لافهت خره . ئەم بالندهیه له کرمانجی موکریدا به شه هین ناودیره. له
سانسکریتدا سه یین و له ئه ویستادا سه ئین ه. له فارسیدا شاهین ی پیده لاین. ئەو مه له به
شای بالندان و به هیزترین و به شکۆترین بالندهی ده زانن . **مه ممه د موکری کتیبی**
فرهنگ نامه ی پرندگان در لهجه های غرب ایران.

*تاپۆ و بوومه لیل: به ره به یان ، ئەوکاته ی که رهش و سپی دیاری دهن و لیک ده کرینه وه.
*تاپۆ : رهشایی له دووره وه ، تارمایی، ف سیاھی از دور، شبیح ،
*بۆلیله: نیوان شه و رۆژان، تاریکی و رۆشناکی تیکه ل له ئیوار و به یاندا. ف هوا گرگ و
میش. هه مبانه بۆرینه- هه ژار
*خولیا: که لکه له، ئاره زوو خه یال، هه وهس ف امال و ارزو. هه نبانه- هه ژار
*بۆال: به فارسی سرخسی پیده لاین. گژو گیا، گه لای شان و شان و چه شنی تل و په نجه
رێک هه لده چن و باریک و نووک تیژ.

*خه یال شه پریو: په ریشان فیکر، نوقمی خه یال ، که سیک که ناتوانی به سهر بیرکردنه وه پیدا
زال بی. حاله تی ئه وینداران. ف : اشفته خیال.
*هورم: روئیا، خوو بیداری، نیوه خه و. ف رو یا.
* چرین: قامگوتن. گزرا نی و ئاواز خویندن.
* خوشته وی : دلدار، نازیز و خو شه ویست.
* زهنگین: دهوله مهند، دارا ، دسترویشتوو، بایه خدار، گرانبوها.
سوبایی: مه له کردن ف . شنا کردن

مارگیسک: سوسمار

عاج: دیانی فیل

ثاقیق: یاقیق، عقیق ف: عقیق به ردیکی گرانبوها و به قیمه ته
قاوغ: قابغ، جی فیشه ک - ف: پوکه- هه بنانه. تویکول ، به شی دهره کی تشت بؤ
پاراستنی ناوه وه. وهکو قاپیلکی کیسه ل و رهقه و شهیتانوکه.
ئاگرپژین: ئاگردانی سروشتی ، گازی نیو دلئ ئه رد که به کول له دلئ زهوی دیتته دهر، شاخ
و رهوه زان هه لده ته کیتی، گرکه کی به رد ده توینیتته وه و دهیکا به تراو وه ری دهخا.
ف اتشفشان

پازان: خو دریز کردن، خه وتن، خه فتن، پراکشان، پال که فتن، ف، خوابیدن ، درازکشیدن
قورقوشم: کانزایه کی نهرم و سپیه ف فلز سرب هه بنانه بؤرینه - هه ژار
وهلگ: گه لا، ف: برگ

* سه رده مه یل، سه رده مگه ل: کاته کان، دهور وزه مامانه یل، ف : زمانها

خاکه لیوه ی 1359

ئهم شیعره به شیکه له کومه له شیعره له " نیو زیخ و ئه لماساندا" از میان ریگها و الماسها

ئیحسان ته به ری : شاعیر ، بیرمهند ، سیاسه تقان ، تیئوریزان و ئه ندای حیزی توده ی ئیران،
نوسییوه و

ح. ئه یوبزاده کردوویه به کوردی

12.05.2004

که سیک بخوازی دهقی فارسییه که ی بخوینیتته وه و له گه ل کوردییه که ی له به رییه کیان دانئ و
هه له م بؤ راست بکاته وه سوپاسی ده که م.

ئه وهش وینه ی دهقه فارسییه که یه تی که له ژیره وه خو ی دهرخستوو ه.

و من - فرزند «گرگ و میش»!

ویرژیل: *Tacitum vivt sub pectore vulmus**

هنگامی که شهبازان ابرهای سپید
بر شهرستان هایی از گل های شیفته رنگ می پرند
و نسیم زایش
از جشن گیاهان خرم خبر می داهد
من - فرزند «گرگ و میش»!
فرزند دمی در آستان میلاد بامداد
دلخوش به شمیم صبح
محروم از پرتو خورشید
بین درختان غم و سرخس های آشفته خیال
گام بر می دارم.

می بینم
در رویای بیدار خویش روز را بر خاورستان فراخ
بر سنگ فرش درگاه
چون اقیانوس جهنده ای از نور
و ارتعاش شادمانی
و هیاهوی پرندینه
با وزش های سیراب از سرچشمه هایی که می تپند.

و سپس می بینم روز را بر آستانه فرود می آید
و بر مهتابی پندارم رؤیایی در اندشت می گسترده
که از سرایشب سال ها گریخته است.

.....
می خواهم چکامه ای بسرایم از سنگ
چکامه ای از مرواریدهای سبز.

---

*: مصرعی از شاعر رومی، ویرژیل از منظومه آنه ئید، یعنی «در درون سینه
زخمی نهان دارم.»

و نه ترانه ای مویه گر
که از پیرار و پریر روانم زمزمه کند،
با عطر شوم گیاهان مرده
و روایتی از آن زمان های سپنج
که بر شاخسار زندگی خشکیده اند.

می خواهیم چکامه ای بسرایم از سنگ
زیرا روانه سیمابگون شعر
هرگز بی گرانش اندیشه نتواند بود.
در آن دم که با بذرهای زمان می رویدم
بر برگ های سرب فام از مه
نیروی جادوگر خورشید بود
و سلاح بامداد بر کرانه های تلخ می درخشید

سوداگری عواطف و نیزه بازی هوس ها بود
بر این جاده های شب زده
و در آن دم که خمیازه بیابان کاروان ها را می بلعد
و مردان فلات در ابدیت شن ها گم می شدند
و وزش نفس های باختر
چون هرم دوزخی فرومی نشست:

فرشته ای با پیرهن ناب رخ کرد
و شیپورهای تندری بی زوال مرا فراخواند
تا آیین خویش را برپای دارم
و شگون زمین مرا به سوی طغیان روح راند.

بانگی نبود بر بام من از ستارگان دروغ گو
تهی و مغشوش چون گفت و گوی سوسماران
بی ثمر و غم انگیز چون کاهنان آویخته
بل جنبشی بود سبکسار
در هامون های بزرگ.

و این جان تب افروزم
از آن لحظه ها

در روشنی قندیل های گل و گیاه
جویای فریبایی هستی است
به دنبال رمه های پر بار
ورده های قدسیان مژده گو
و گل کف های شورنده بر مرجان جزیره ها.

در جست و جوی آشنایی بی گزند
و سراهایی از عاج و یشم
در آندم که عنبردان خیال با عودی خوشبو می سوزد
و لذت نوشخند پیکرم را در آغوش می گیرد
و هزاران پرنده رنگین
در چنبر بیشه های عواظم می پرند
و آدمیانی از خون من و تبار من
چون نهنگان بزرگ
برای شنای در کهکشان ها آماده اند.

بادبان ها را به سوی سامان خداوند گشوده ایم
به سوی نوار زمرد رنگ آسمان
تا بلندای رویایی جاودانگی
با پلک های مرمرین تندیس ها
و با دلی چون اسفنج ارغوانی
گوش به زنگ همه آهنگ ها.

درود بر این پرواز گستاخ
به سوی سپیدی آینه های ستارگان
همچون فرشته ای در اطللس گل فام
آن سوی ماجراهای زمینی شعر
آن سوی دیوار سیاه بغض و تعصب!

و اینک درین گرگ و میش
غروب خود را چشم به راهم
با بیداری دردناک.
و در حریر سبک و هماهنگی رازناک قافیه ها
نگارین خود را فرومی پوشانم

تا مست گونه بر فلس های رنگین پادشاه ماهیان
و بر گل های سرخ ذغال های تفته
گام بر ندارد...

و نیز
در مغاک روانم
شعله هایی به رنگ سرب نیافروزد
و فریب را بر زخم درونم ضمامد نکند
و شمع های باروتی اخگرافشان را
در گوشه های تاریک، روشن نسازد.

بگذار تا در این کمینگاه چرمینه خویش
با طعم گس آرزوها
و غوزه های لب بسته پندار
غنوده بر خاکستر گرم
زایش فاجعه آمیز را ثنا گویم!

تهران، فروردین ۱۳۵۹